

Στ.83-191

Η σκηνή της συνάντησης Ελένης και Τεύκρου

Ενότητες

1.83-104: Η εμφάνιση του Τεύκρου

2.105-120: Προσδιορισμός της ταυτότητας του Τεύκρου

3.121-138: Οι πληροφορίες του Τεύκρου για τον Τρωικό πόλεμο

4.139-156: Οι πληροφορίες του Τεύκρου για την τύχη του Μενελάου

5.157-168: Η Ελένη μαθαίνει για την οικογένειά της

6.169-191: Ο λόγος επίσκεψης του Τεύκρου και η αποχώρησή του

Νοηματική απόδοση

Από τη δεξιά ως προς τους θεατές πάροδο εμφανίζεται ένας άγνωστος άνδρας. Είναι ο Τεύκρος, ο γιος του βασιλιά της Σαλαμίνας Τελαμώννα, ο οποίος μετά τον πόλεμο εξορίστηκε από τον πατέρα του, γιατί δε βοήθησε τον αδερφό του Αίαντα να πάρει τα όπλα του Αχιλλέα και να αποφύγει το θάνατο.

Η πρώτη αντίδραση του Τεύκρου, όταν βλέπει την Ελένη, είναι να τη σημαδέψει με το τόξο του, τον συγκρατεί όμως το γεγονός ότι στην Τροία έχει δει την Ελένη να την παίρνει μαζί του ο Μενέλαος. Επομένως, πιστεύει πως έχει μπροστά του μια γυναίκα που μοιάζει της Ελένης και εκείνος οφείλει να σεβαστεί το θεσμό της φιλοξενίας. Με τη σκέψη αυτή απαντά στις ερωτήσεις της Ελένης που θέλει να μάθει την ταυτότητά του.

Ο Τεύκρος πληροφορεί την Ελένη ότι ο αδερφός του, Αίας, αυτοκτόνησε, όταν έχασε από τον Οδυσσέα τα όπλα του Αχιλλέα. Ο ίδιος ο Τεύκρος πήρε μέρος στον τρωικό πόλεμο ως τοξότης, ότι οι Αχαιοί νίκησαν και ότι έχουν περάσει επτά χρόνια από την κατάληψη της Τροίας. Ο Μενέλαος πήρε μαζί του την Ελένη, αλλά δεν κατάφερε να επιστρέψει στη Σπάρτη και όλοι πιστεύουν πως είναι νεκρός.

Οι πληροφορίες του Τεύκρου πως η μητέρα της Ελένης, η Λήδα, αυτοκτόνησε για τις ντροπές της κόρης της και πως τα αδέρφια της έγιναν αστερισμοί, κάνουν ακόμα πιο τραγική τη θέση της Ελένης, που βρίσκεται σε μια χώρα και δεν έχει κανένα για να βασιστεί.

Κατόπιν, ο Τεύκρος αναφέρεται στο σκοπό της επίσκεψής του στην Αίγυπτο. Ζητά από την Ελένη να τον βοηθήσει να συναντήσει τη μάντισσα Θεονόη, για να τον καθοδηγήσει πώς θα φτάσει στην Κύπρο και θα ιδρύσει μια καινούρια πόλη με το όνομα Σαλαμίνα. Η Ελένη όμως τον συμβουλεύει να φύγει επειδή η ζωή του κινδυνεύει από το βασιλιά Θεοκλύμενο, που σκοτώνει κάθε Έλληνα που έρχεται στην Αίγυπτο, χωρίς να του αποκαλύπτει τους λόγους αυτής της συμπεριφοράς του Θεοκλύμενου.

Ο Τεύκρος πείθεται και αποχωρεί δίνοντας κατάρες στην Ελένη και ευχές στη γυναίκα που βρίσκεται μπροστά του.

Στ.83-128

1. Ποιες σκηνοθετικές οδηγίες μας δίνει ο Ευριπίδης στους στ.83-120

Ο Τεύκρος έρχεται από την πόλη ή το λιμάνι, άρα μπαίνει από τη δεξιά πάροδο. Είναι ντυμένος όπως αρμόζει σε έναν τοξότη και βλέποντας την Ελένη, τη σημαδεύει με το τόξο του. Παράλληλα, από τις περιγραφές του φαίνεται ότι το παλάτι του Πρωτέα είναι εντυπωσιακό.

2. Πώς αντιδρά ο Τεύκρος βλέποντας την Ελένη; Τι τον συγκρατεί;

Ο Τεύκρος εξοργίζεται και αγανακτεί. Μισεί την Ελένη, γιατί εξαιτίας της υπέφερε πολλά βάσανα και τη σημαδεύει με το τόξο του. Τον συγκρατεί το γεγονός ότι πιστεύει πως η πραγματική Ελένη βρίσκεται με το Μενέλαο και το γεγονός ότι βρίσκεται σε ξένη χώρα και πρέπει να σεβαστεί το θεσμό της φιλοξενίας.

3.Πώς αντιδρά η Ελένη στα λόγια του Τεύκρου και τι συμπεραίνουμε για το ήθος της;

Η Ελένη είναι έξυπνη γυναίκα. Ξέρει πως αν αντιδράσει σπασμωδικά, επιτεθεί στον Τεύκρο ή του αποκαλύψει την αλήθεια εκείνος θα τη σκοτώσει. Δείχνει να τον συμπονά, είναι ψύχραιμη και με διπλωματικό τρόπο προσπαθεί να πάρει πληροφορίες για εκείνον και για όσα συνέβησαν στην Τροία και στην Ελλάδα.

4.Ποια αφηγηματική τεχνική χρησιμοποιείται στη σκηνή της συνάντησης της Ελένης και του Τεύκρου; Τι επιτυγχάνεται με τη χρήση αυτής της τεχνικής;

Χρησιμοποιείται ο διάλογος, που στην γλώσσα της τραγωδίας ονομάζεται στιχομυθία. Οι δυο ήρωες συνομιλούν με μια μονόστιχη απάντηση και έτσι το έργο γίνεται νευρώδες, ζωντανό και παραστατικό.

5.Ποιες πληροφορίες δίνει ο Τεύκρος για τον εαυτό του στην Ελένη;

Πρώτα απ' όλα δικαιολογεί την αντίδρασή του λέγοντας πως στην Ελλάδα η Ελένη είναι μισητή, κάτι που σίγουρα ταραξίζει την ηρωίδα και επιβεβαιώνει τους φόβους της. Στη συνέχεια της λέει πως είναι Έλληνας, γιος του βασιλιά της Σαλαμίνας Τελαμώνια και αδερφός του Αίαντα. Έφτασε στην Αίγυπτο, γιατί ο πατέρας του τον έδιωξε, επειδή στην Τροία χάθηκε άδικα και ατιμάστηκε ο Αίαντας, ο οποίος αυτοκτόνησε, όταν οι Αχαιοί έδωσαν τα όπλα του Αχιλλέα στον Οδυσσέα και όχι σε κείνον.

6.Ποια κοινά σημεία υπάρχουν ανάμεσα στην Ελένη και στον Τεύκρο;

Είναι και οι δυο τραγικά πρόσωπα. Βρίσκονται μακριά από την πατρίδα τους, έχουν υποστεί εξευτελισμό χωρίς να φταίνε και η τύχη τους εξαρτάται από δυο "κρίσεις": Την κρίση των όπλων του Αχιλλέα και την κρίση περί της καλλίστης. Ο μάταιος τρωικός πόλεμος έχει οδηγήσει και τους δυο στην δυστυχία.

7.Πώς νιώθουν οι θεατές στους συγκεκριμένους στίχους για την Ελένη;

Βλέποντας τον Τεύκρο στη σκηνή εκπλήσσονται και θέλουν να μάθουν ποιος είναι. Αισθάνονται έλεον και φόβον για την ηρωίδα, αφού όλοι επιθυμούν το θάνατό της και τη μισούν στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις πληροφορίες του Τεύκρου. Παράλληλα, νιώθουν οίκτο για τον τοξότη του Τρωικού πολέμου, που βασανίζεται χωρίς ουσιαστικό λόγο.

8.Σε ποιους στίχους υπάρχει διάσταση ανάμεσα στο φαίνεσθαι και στο είναι(τραγική ειρωνεία);

Στους στίχους 88-98 ο Τεύκρος ζει παγιδευμένος μέσα στην πλάνη των εντυπώσεων. Φαίνεται πως εξαπατάται από το είδωλο της Ελένης για δεύτερη φορά. Η πρώτη ήταν στην Τροία όπου πίστευε ότι πολεμούσε για την πραγματική Ελένη. Θεωρεί την αλήθεια ψέμα και το ψέμα αλήθεια. Πεπεισμένος όμως από τα όσα συνέβησαν στην Τροία, θεωρεί πως έχει μπροστά του κάποια που μοιάζει στην Ελένη. Τώρα δηλαδή θεωρεί την πραγματικότητα ως "είδωλο".

9.Γιατί ο Τεύκρος αρνείται να αναγνωρίσει την Ελένη και τι προοικονομείται από αυτή του τη συμπεριφορά;

Η αναγνώριση αποφεύγεται για λόγους δραματικής οικονομίας. Αν γινόταν η αναγνώριση πιθανότατα ο Τεύκρος να σκότωνε την Ελένη και το έργο θα τελείωνε. Τώρα με τις πληροφορίες που της δίνει η Ελένη θα αποχωρήσει από τη σκηνή, για να ζητήσει τη συμβουλή της μάντισσας Θεονόης και έτσι το πεδίο θα μείνει ελεύθερο για το Μενέλαο, ο οποίος θα αρνηθεί, όπως και ο Τεύκρος, να την αναγνωρίσει.

10.Τι προσφέρει από άποψη πλοκής στο έργο η εμφάνιση του Τεύκρου;

Η εμφάνιση του Τεύκρου προωθεί την εξέλιξη του δράματος, αφού ο Τεύκρος ως αγγελιαφόρος θα πληροφορήσει την Ελένη για όσα εκείνη δε γνωρίζει.

11. Ποιο είναι το ήθος του Τεύκρου;

Ο Τεύκρος, επειδή μισεί την Ελένη, όταν τη βλέπει ταραάζεται, αντιδρά παρορμητικά, νιώθει αγανάκτηση και θέλει να τη σκοτώσει. Γρήγορα όμως ελέγχει την οργή του και της φέρεται με ευγένεια σεβόμενος το θεσμό της φιλοξενίας.

12. Πώς αντιμετωπίζουν η Ελένη και ο Τεύκρος την πραγματικότητα; Ποιες είναι οι ιδέες τους (διάνοια);

Η Ελένη ξέρει ότι μπορεί ο άνθρωπος να παρασυρθεί από τα φαινόμενα και να παγιδευτεί. Αντίθετα ο Τεύκρος βασίζεται στις αισθήσεις του, δε σκέφτεται βαθύτερα και δεν προβληματίζεται. Δεν δέχεται ότι τα φαινόμενα απατούν. Και στην Τροία και στην Αίγυπτο πιστεύει στα μάτια του και πέφτει θύμα της βεβαιότητάς του.

13. Ποιος πολιτικός υπαινιγμός κρύβεται πίσω από την επιλογή του Τεύκρου;

Ο Ευριπίδης πιθανόν ήθελε να ευχαριστήσει τον Ευαγόρα της Κύπρου, που μετά τη Σικελική εκστρατεία, ήταν ο μόνος από τους συμμάχους που βοήθησε την Αθήνα και εθεωρείτο απόγονος του Τεύκρου.

Στ. 129-168

1. Ποιες πληροφορίες δίνει στην Ελένη ο Τεύκρος για τους Έλληνες, την Τροία, το Μενέλαο και την οικογένειά της; Τι επιπτώσεις έχουν αυτές οι πληροφορίες στην ηρωίδα;

Οι Αχαιοί νίκησαν και έχουν περάσει επτά χρόνια από την κατάληψη της Τροίας. Ο Μενέλαος πήρε μαζί του την Ελένη, αλλά δεν κατάφερε να επιστρέψει στη Σπάρτη και όλοι πιστεύουν πως είναι νεκρός.

Η μητέρα της Ελένης, η Λήδα, αυτοκτόνησε για τις ντροπές της κόρης της και τα αδέρφια της έγιναν αστερισμοί. Όλες οι παραπάνω πληροφορίες καθιστούν την Ελένη τραγικό πρόσωπο, αφού η οικογένειά της έχει ξεκληριστεί, ο άντρας της χάθηκε και στην Ελλάδα όλοι τη μισούν ως υπεύθυνη για έναν αιματηρό πόλεμο.

2. Ποια είναι η σημαντικότερη πληροφορία που δίνει ο Τεύκρος στην Ελένη;

Η σπουδαιότερη πληροφορία αφορά στο θάνατο του Μενελάου, γιατί έτσι η Ελένη χάνει κάθε ελπίδα επιστροφής στην Ελλάδα και αποκατάστασης της τιμής της;

3. Πού έγκειται η τραγικότητα του Τεύκρου σε αυτούς τους στίχους;

Ο Τεύκρος παρόλο που ανήκει στους νικητές του Τρωικού πολέμου δεν αισθάνεται ούτε υπερήφανος ούτε ευτυχισμένος για τη νίκη των Ελλήνων (στ. 130). Αναγκάστηκε να πολεμήσει δέκα χρόνια για μια άπιστη γυναίκα, έχασε τον αδερφό του βρέθηκε εξόριστος να περιπλανιέται, για να βρει καινούρια πατρίδα.

4. Σε ποιους στίχους της ενότητας υπάρχει διάσταση ανάμεσα στο φαίνεσθαι και στο είναι και πώς η Ελένη διαχειρίζεται αυτή την αντίθεση;

Στους στ. 141-143 υπάρχει διάσταση ανάμεσα στο φαίνεσθαι και στο είναι. Ο Τεύκρος πιστεύει ότι είδε την πραγματική Ελένη στην Τροία, ενώ οι θεατές ξέρουν ότι βρίσκεται μπροστά του. Η ηρωίδα προσπαθεί να δημιουργήσει αμφιβολίες στον Τεύκρο μήπως κάνει λάθος, αλλά δεν τον κατηγορεί που μένει αμετάπειστος.

5. Σε ποια σημεία της ενότητας εντοπίζεται προοικονομία;

Στους στ. 149-150 και 155-156 ο Τεύκρος πληροφορεί την Ελένη για το θάνατο του Μενελάου και προετοιμάζεται έτσι ο θρήνος της Ελένης και η εμφάνιση του Χορού.

6. Πώς νιώθουν οι θεατές για την Ελένη και τον Τεύκρο σε αυτούς τους στίχους;

Λυπούνται την Ελένη για τα βάσανά της και αγωνιούν για την τύχη της που διαγράφεται δυσοίωνη, αφού ο Μενέλαος κατά πάσα πιθανότητα είναι νεκρός. Ο Τεύκρος είναι επίσης αξιολύπητος, καθώς και η δική του ζωή μοιάζει με της Ελένης.

Στ.169-191

1.Τι ζητάει από την Ελένη ο Τεύκρος και πώς αντιμετωπίζει το αίτημά του η Ελένη;

Ζητά από την Ελένη να τον βοηθήσει να συναντήσει τη μάντισσα Θεονόη,για να τον καθοδηγήσει πώς θα φτάσει στην Κύπρο και θα ιδρύσει μια καινούρια πόλη με το όνομα Σαλαμίνα.Η Ελένη όμως τον συμβουλεύει να φύγει επειδή η ζωή του κινδυνεύει από το βασιλιά Θεοκλύμενο,που σκοτώνει κάθε Έλληνα που έρχεται στην Αίγυπτο,χωρίς να του αποκαλύπτει τους λόγους αυτής της συμπεριφοράς του Θεοκλύμενου.

2.Πώς αντιμετωπίζει η Ελένη τους χρησμούς με βάση το στ.178;

Δεν είναι σαφές αν η Ελένη δέχεται την αξιοπιστία των χρησμών ή αν τους χρησιμοποιεί ως δικαιολογία για να πείσει τον Τεύκρο να απομακρυνθεί.Η ίδια λέει στον Τεύκρο πως ο Απόλλωνας θα τον βοηθήσει,ώστε να εκπληρωθεί ο χρησμός του.

3.Από ποια πάροδο αποχωρεί ο ξένος και σε ποια κατάσταση αφήνει την Ελένη;

Ο Τεύκρος αποχωρεί από τη δεξιά πάροδο αφήνοντας την Ελένη στην πιο μεγάλη απελπισία για τα τόσα αγαπημένα πρόσωπα που χάθηκαν εξαιτίας της χωρίς όμως η ίδια να φταίει,για την απολύτη μοναξιά της πια στον ξένο τόπο που βρίσκεται.

4.Τι προοικονομείται σε αυτούς τους στίχους;

-Με την αποκάλυψη από τον Τεύκρο του σκοπού του ταξιδιού του διαγράφεται ο σημαντικός ρόλος της Θεονόης στη λύση του δράματος.

-Με την πληροφορία ότι ο Θεοκλύμενος σκοτώνει όλους του Ελληνες προμηνύεται το βάρβαρο ήθος του.

-Η ευχή που δίνει ο Τεύκρος στην πραγματική Ελένη χωρίς να το ξέρει προοικονομεί το ευτυχισμένο τέλος του έργου.

5.Χαρακτηρίστε την Ελένη και τον Τεύκρο.

Η Ελένη διατηρεί την ψυχραιμία της και με διπλωματικό τρόπο πείθει τον Τεύκρο να αποχωρήσει.

Ο Τεύκρος παρουσιάζεται ευσεβής προς τους θεούς αφού ακολουθεί το χρησμό του Απόλλωνα.Δεν αμφισβητεί την Ελένη που τον συμβουλεύει να φύγει,αλλά νιώθει ευγνωμοσύνη.

6.Σχολιάστε τους στ.188-191.

Η πλάνη του Τεύκρου σχετικά με την πραγματική Ελένη δημιουργεί στους στίχους αυτούς τραγική ειρωνεία με την κατάρρα να χαθεί η Ελένη και την ευχή να βρεί κάθε ευτυχία η γυναίκα που έχει μπροστά του ο Τεύκρος.Η διάσταση ανάμεσα στο φαίνεσθαι και στο είναι γίνεται έντονη.

7.Πώς φαντάζεστε ότι η συνάντηση Ελένης και Τεύκρου θα μπορούσε να επηρεάσει την εξέλιξη του έργου(δραματική οικονομία);

-προωθείται η δράση και η Ελένη βρίσκεται σε αδιέξοδο.

-Η είδηση για το θάνατο του Μενελάου θα δυσκολέψει την Ελένη να τον αναγνωρίσει.

-Η Ελένη μαθαίνοντας την είδηση για το θάνατο του Μενελάου θα αποχωρήσει από τη σκηνή για να συμβουλευθεί τη Θεονόη και έτσι η σκηνή θα μείνει άδεια για το Μενέλαο.

-Προμηνύεται ο ρόλος του Θεοκλύμενου και της Θεονόης.

Συνολική θεώρηση του Προλόγου

Ποια θέματα τίγονται στον Πρόλογο;

-ο ρόλος των θεών

-η αμφισβήτηση καθιερωμένων αντιλήψεων

-το παιχνίδι της άγνοιας και της γνώσης(αντίθεση είναι και φαίνεσθαι)

-το μάταιο και ο παραλογισμός του πολέμου